

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Usuris, & interesse, Pars II. de Cambiis, Pars III. de Censibus, Pars IV. de Societatibus Officiorum

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. XXVII. Romana extinctionis Census. De validitate vel invaliditate depositi sortis facti post elapsam bimestre in Bulla Piana præscriptum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74112](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74112)

ROMANA
EXTINCTIONIS CENSUS

PRO
PP. B. JOANNIS DEI
CUM
FERRINIS:

Causa pendet in Rota.

De validitate vel invaliditate depositi fortis
facti post elapsum bimestre in Bulla *Piana*
præscriptum.

S U M M A R I U M.

- ¹ **F**acti series.
- ² Facto validè deposito census remanet extinctus & debitor liberatus.
- ³ Ad dicti depositi validitatem requiritur fieri cum decreto Iudicis.
- ⁴ Impedito non currit tempus, quod conjungendum est sublato intermedio impedito.
- ⁵ De impedimento Sedis Papalis vacantis.
- ⁶ Impedimentum proveniens à facto Iudicis, vel culpa partis excusat etiam si aliàs non sit excusabile.
- ⁷ Observantia seu acquiescentia creditoris dicitur habere speciem approbationis depositi.
- ⁸ Concurrente agnitate, pro validitate depositi respondendum est.

DISC. XXVII.

Volentes PP. Hospitalis S. Joannis Colabitæ redimere duos census in sorte leutor. 2. m. impositos de annis 1639. & 1640. ad favorem illorum de Ferrinis, fecerunt disdictam in forma sub die 20. Novembris 1654. atque sub die 6. Januarii 1655. imminente lapsu bimestris fecerunt solitam citationem ad recipiendam sortem unà cum fructibus decursis pro certa die & hora, aliàs videndum mandari deponi; Cumque dicta citatio caderet sub die octava, & sic bimestre adhuc durante, casus dedit, quod sub die 7. intermedia contigit mors Innocentii Decimi, undè propterea ob novenniales exequias tanquam in diebus feriatis omnia Tribunalia siluerunt, atque prima dies juridica, in qua lectæ fuerunt citationes, cecidit sub die 19. ejusdem mensis, in qua Judex decrevit juxta consuetam formam, deponi, nisi pro certa die & hora intimandis creditores reciperint, Cumque intimatio facta fuisset pro die 21. atque statuta hora creditores non comparuissent, factum fuit depositum, illudque etiam eisdem creditoribus intimatum, prout abundando in cautelis eisdem creditoribus sub die 21. præcedentibus notificata fuerat protestatio de dicto impedimento, quodque ipsi debitores non expectato judicis decreto prompti erant pecuniam solvere.

Post lapsum verò plurium annorum, creditores prætendentes dicti depositi invaliditatem & successivè continuatum cursum, pulsarunt dictos PP. coram Vicario, à quo prodit sententia reorum absolutoria, à qua commissa per appellationem causa in Rota coram Otalora, & dato dubio, an census sit extinctus.

Pro debitoribus scribens, affirmativè dicebam respondendum esse stante integro deposito cum decreto judicis competentis facto prævia didicta & creditoris cõtumacia ad text. cum ibi notatis in *Obsignatione Cod. de solut. c. l. acceptam Cod. de usuris cum concord. per Cenc. quest. 111. num. 52. cum sequen. Romana fructuum dotis 28. Januarii 1661. Verosipio, Romana census 28. Martii 1664. Priolo & passim, cum data validitate depositi, casus remaneat extra dubitationem, quæ solum cadere solet circa ipsius depositi validitatem vel invaliditatem, ita ut questio sit magis facti quàm juris, undè propterea in præsentis difficultas restringebatur ad punctum prætense invaliditatis depositi, ex eo quod illud ad formam Bullæ *Pianæ* sequutum non esset infra bimestre.*

Sed cum aliquo etiam sensu veritatis, reservato tamen maturiori judicio, quando in causæ disputatione alterius partis fundamenta videantur, credebam difficultatem non subsistere ex eo quod ad depositi validitatem necessarium decretum judicis competentis ut ad litteram probant text. in d. l. *obsignatione Cod. de sol. c. l. 4. §. condemnatum ff. de re judic. & firmant communiter DD. congesti per Cenc. quest. 111. num. 26. & sequen. Guerb. dec. 38. num. 6. Prat. observ. 25. num. 3. & habetur deductum in dicta Romana fructuum dotis sub tit. de dote.*

Qua decreti necessitate concurrente, imputandum non erat debitori, cur infra statutum terminum depositum prædictum sequutum non esset, ex regula, quod impedito non currit tempus, ut in specialibus terminis impedimenti resultantis ob Sedem Papalem vacantem, *Seraph. dec. 362. num. 2. & generaliter probat text. in l. quibus diebus ff. de condit. & demonstr. cap. 5 imputari de reg. jur. in sexto c. l. finali Cod. de annal. præscrip. utroque scribentes; Quodque sublato intermedio impedimento conjungenda sint tempora *Revig. pragm. 1. de pass. de retrovend. ubi concordanter possimè dum supervento impedimento, debitores omnem adhibuerant possibilem diligentiam etiam superabundantem, denunciando creditoribus impedimentum noterium, quod removeri non poterat, eosque requirendo ad recipiendam pecuniam, undè propterea oblatio quamvis verbalis in proposito vim realis habere videbatur, dum hæc fieri non poterat.**

Clariùs verò, ita ut ex hac circumstantia omnis penitus difficultas cessare videretur, quoniam casuale superventum impedimentum non percutiebat utramque partem, ita ut dici possit species casus fortuiti, cujus damnum sentire debet ille, qui tenebatur actum explicare & non potuit, sed impediabat quidem debitorem faciendi depositum, non autem impediabat creditores absque Judicis decreto recipiendi pecuniam, cum receptissimum sit formam præscriptam à Bulla *Piana*, tam dicta didictam per duos menses antè faciendam, quàm circa depositum, procedere invito creditore, secus autem eo volente; Quando igitur impedimentum provenit à facto judicis vel partis, tunc excusat, quamvis aliàs de sui natura esset injustum & non excusans ad text. in l. cum ipse ff. de excusat. tutor. ubi *Barr. Bald. & ceteri Aden. ad Vestr. lib. 6 cap.*

9ap. ult. num. 25. & sequen. Rot. decis. 39. num. 10. par. 7. recent.

Ponderabam quoque considerabile esse diuturnā creditorum acquiescentiam spatio plurium annorum, postquam eis omnia præmissa notificata fuerunt, illa enim speciem approbationis præserte videtur, ut punctualiter *Adden. ad Gregor. decis. 480. in fine*, quodque debitores ut censum prædictum redimerent, æquivalentem summam pariter ad censum sub minoribus fructibus acceperant, undè asperum videbatur ut ob huiusmodi subtilitates debitor gravari deberet ad duplicata intersuria, Ideoque sufficere videbatur casum reddi dubium, ut in isto intrate deberet æquitas pro debitoribus contententibus de damno vitando contra creditorem contententem de lucro, quam æquitatem in non curanda nullitate evidenti depositi servavit *Rota in dicta Romana fructuum dotis 28. Januarii 1661. coram Perosio, de qua sub tit. de dote, & in aliis, ac agitur etiam in alia Romana fructuum inter Principem Sabellum & Principem Iustianum sub eodem tit. de dote*; Ad plures autem annos, quibus hæc scripta fuerunt, causa adhuc propo- sita non fuit, forsan auctores agnoscentes eorum prætensionis in subsistentiam acquiescent, cum nisi diver- sæ facti circumstantiæ concurrant, reflectendo etiam ad veritatem, iustitia & æquitas huic parti assiste- re videantur.

ROMANA

PECUNIARIA

PRO

PAULO JORDANO

CUM

COMITE FRANCISCO STELLA.

*Causa disputata coram Pralato Iudice
Commissario, postea concordata.*

De extinctione census, ac cessatione fructuum, ex eo quod creditor efficiatur Dominus fundi censiti; Et quid si ex facto mere voluntario desinat ille possideri, an census reviviscat.

SUMMARIUM.

- 1 **F**acti series.
- 2 **E**o ipso, quod creditor efficiatur dominus fundi censiti, resolvitur census.
- 3 **A**n tali casu debeantur fructus loco damnorum & interesse.
- 4 **Q**uando creditore non possidente amplius fundum censitum census reviviscat.
- 5 **S**ervitus uni debita extinguitur, si eius sit fundus serviens, & quid si postea alienaverit.

DISC. XXVIII.

Uamplures inter istas partes sagittate conjunctas habitæ fuerunt controverſæ coram prælato iudice commissario, potissima verò, super qua majores fuerunt disputationes, consistebat in puncto præscriptio- nis juris redimendi quasdam domos venditas seu in solutum datas cum pacto de retrovendendo, de quo habetur actum in sua materia *sub tit. de emp. & venditione*; Alter verò controversiæ punctus fuit iste, an ad favorem Stellæ decursi essent fructus quorundam censuum per ipsum seu ejus auctores jure translative cessionis acquisitorum à creditoribus auctorum Jordani, ac impositorum super eisdem domibus, quæ cum dicto pacto per dicti Jordani auctores venditæ seu ex causa dotis in solutum datæ fuerint auctori Stellæ.

Pro tempore quo hic vel ejus auctores possederunt fundum de eorum dominio effectum, casus videbatur indubitatus, quod non deberentur fructus tanquam fructus census, quoniam actio & passio dari non possunt in eodem subjecto, atque res mea mihi servire non potest, undè cum sensus sit species servitutis (licet verè & propriè non sit talis,) receptum est, ut eo ipso, quod creditor censuarius efficitur pominus fundi censiti, census habeatur pro extincto seu resolutio *ex plene deductis per Conc. quest. 114. nu. 1. cum sequen. Rot. decis. 69. num. 7. post Merlin. de pignor. decis. 213. nu. 5. post Zacch. de oblig. & sepius*.

Idque tanquam de jure certum admittebant scribentes in contrarium, dicebam tamen deberi fructus tanquam damna & interesse, dum debitor fundum censitum vendiderat, seu in solutum dederat huiusmodi oneribus non expressis, cumulando ad id eas decisiones & auctoritates, quas habemus obligantes debitorem censuarium ad damna & interesse ex censu malè imposito super re non libera vel non capaci ex *deductis in Romana Salviani disc. 13. & in Sabinen. censu disc. 31.*

Verum in hoc videbatur æquivocari, quoniam termini erant diversi, ac etiam quia creditor inexcusabilis erat, dum census voluntariè acquisivit de tempore quo rectè sciebat ipsum tanquam effectum dominum fundi censiti esse in capacem illos possidendi, Undè propterea potius retorquendo easdem auctoritates quamvis ad casum incongruas, dicebam versari in prima parte distinctionis in eis contentæ, ubi scilicet creditor ab initio est concius non libertatis vel incapacitatis fundi, quo casu neque damna & interesse debentur ut, in alios casus mox citatis; Dubitabam verò potius quod damna & interesse prætendi possent jure evictionis, quam emptor ita prævenerat, solvendo illis creditoribus, qui poterant domum venditam evincere juxta ea, quæ habentur in *Tudertina census pro Cospiano disc. 25.* Et quamvis hoc motivum non deducere per defensores alterius partis, illud tamen insinuabam Jordano principali, qui erat etiam juris peritus, ut prævidens difficultatem faciliteret concordiam, ut puto sequutam.

Major disputatio fuit super eo tempore, quo creditor seu cessionarius deserat fundum censitum possidere, quando pro eo scribentes dicebant esse casum indubitatum, ob cessantem incompatibilitatem, quæ erat unica dubitandi ratio, Atque ad id probandum deducebant auctoritates & decisiones firmantes census reviviscantiam, quoties bona pro eo in solutum data creditori evincuntur, & de quibus habetur *suprà in Perusina Census disc. 15. & in Roma-*